

Alina Jonaitienė

Susitikimai

Tąkart su Danute visai netikėtai susitikome žmonių kimšte prisikimšusiame koridoriuje. Nerimaujančiais veidais, įsitempę, jie stoviniavo koridoriaus pakraščiais, lūkuriuodami savo artimųjų, dar tebelaikančių vairavimo egzaminą. Nedidelėje salytėje, į kurią ir vedė šis koridorius, pareigūnai tikrino dokumentus ar išdavinėjo naujus, bet ir čia sėdimų vietų taip pat buvo nedaug. Bežiopsodama į pasieniais stoviniuojančius žmones, vos neaiktelėjau, kažkokiai moteriai mane stipriai stumtelėjus prie sienos, bet atsigręžusi pamačiau ir atpažinau – Danutė, mano bendramokslė dar iš tolimų vaikystės dienų. Nudžiugau. Nejučia nusišypsojau. Į akis krito trumpai apkirpti pilkšvi plaukai, tiesi, taisyklinga nosis, kiek išsišovę skruostikauliai ir ta pati draugiška šypsena. Kiek drovi, bet nuoširdi. Pasisveikinome, išsikalbėjome. Ji, jau sulaukusi penkiasdešimties, laikė vairavimo egzaminą, nes prireikė... Tėvukai seni, savim pasirūpinti nebeišgali. Tėvas serga vėžiu, prognozės prastos, daktarai sako, nebeilgai temps. O čia dar grįždama iš kaimynės griuvo ir koją susilaužė mama. Lūžis komplikotas, čiurnos kaulas sutrupėjo, reikalingas ilgas gydymas. Iš ligoninės paleido, bet su viena koja netoli tenušokuosi. O ir sveikatos nebėra. Tai dabar namuose kaip be rankų. Reikia pagalbos, o nuvažiuoti nėra kaip. Vos keli autobuso reisai per savaitę. Tikra bėda. Pabandė išsilaikyti teises, bet nepavyko. Ir jau ne pirmą kartą. Ir kaip namo sugrįžti, vyrui ir vaikams paaiškinti? Automobilį turi, kad ir nenaują, bet be teisių vairuoti negali. Koks bus pavyzdys vaikams?! O vyras pyksta, kai reikia nuvežti, sako, tu jiems nieko neskolinga, savo atidirbai. Tai va vis ir bandanti kaip nors teises išsilaikyti.

– Pareisiu ir prisigersiu iki sąmonės užtemimo! Nesiseka. Teoriją jau seniai išsilaikiau, tik niekaip su vairavimo egzaminu nesusidoroju. Vis kokią žioplą klaidą padarau. Vos atsisėdu prie vairo ir baimė sukausto, niekaip negaliu nusiraminti. Dreba rankos ir kojos, net kelio ženklų nebematau, – aiškino plačiai gestikuluodama, tarsi visą savo nusivylimą stengdamasi sudėti į tuos šykščius žodžius.

– Nusiramink, ką jau čia. Ir jauniems nepasiseka. Va ir mano dukra jau ne pirmą kartą laiko, nors ir jauna, rodos, ir ne kvaila, o nepavyksta net iš aiškstelės išvažiuoti. Vis ką nors ne taip padaro. Stengiuosi palaikyti, nuraminti, bet pati žinai, kad į žmogaus vidų neįlįsi.

Klausiausi savo mokyklos dienų pažįstamos ir stebėjausi akivaizdžiais pokyčiais: tvarkinga, švari, net išgražėjusi. Apsirengusi paprastai, kukliai, bet šiuolaikiškai. Džinsai dar gana nauji, dailiai prigludę prie lieknos figūros, striukė šviesiai alyvinės spalvos, pagyvinanti pilkšvus veido bruožus. Tik paakiai pajuodę, tikriausiai dėl patirtos įtampos. Bet ne tai vertė nerimauti, o žodžiai, keistai nuskambėję toje mažoje, pareigūnų tirštai prisodrintoje patalpoje – „prisigersiu“. Prisiminiau.

Mes tada mokėmės septintoje klasėje tuometinėje aštuonmetėje kaimo mokykloje. Mokyklos pastatas buvo erdvus, suręstas iš raudonų plytų, ir iš išorės atrodė kone kaip rūmų ansamblio dalis, bet iš vidaus buvo šaltas ir nejaukus. Pirmojo aukšto net kelios klasės buvo pereinamosios ir į pamoką vėluojantys mokiniai neišvengiamai turėjo pereiti per klasę, kad atsidurtų jiems reikalingoje patalpoje. Mokytojų įkalta taisyklė atsiprašyti už sutrukdyimą nieko negelbėjo: taip tik dar labiau buvo trukdoma pamoka. Smalsios vaikų akys nukrypavo į pavėlavusįjį, ir dalis vaikų visai pamiršdavo mokytojo skirtą užduotį ar kaip ją atlikti. Bijodami paklausti, neretai susigūžę savo suole taip ir pratūnodavo iki pamokos pabaigos. Antrame aukšte mokėsi vyresnieji, čia patalpos buvo uždaresnės, kabinetai labiau pritaikyti dėstomam dalykui, kiek tai įmanoma tokioje nedidelėje kaimo mokykloje, tad neretai ta pati klasė tarnavo kaip darbų kabinetas ir fizikos, rusų kalbos ir biologijos. Rodės, pats gyvenimas čia ištrynė takoskyrą tarp skirtingų mokomųjų dalykų.

Mes su Danute jau buvom septintokės ir mokėmės pačiame didžiausiame antro aukšto kabinete, nes ir mūsų klasė mokykloje buvo pati didžiausia – net 14 mokinių. Kitose buvo po 8, 10, o mūsų net 14! Taigi jautėmės patys galingiausi mokykloje, tuo labiau, kad ir berniukų klasėje buvo net 8. O berniukai yra berniukai, su jais nepanuobodžiausi. Net direktorius su mūsų klase veltis į konfliktus privengė. Ir

kam? Subręs ir patys susivoks, – neretai tvirtino, išgirdęs apie eilinį kurio nors mūsų klasės „ereliuko“ pokštą ir tik jau vyresnėms mokytojoms įkyriai besiskundžiant išvarydavo nusikaltusįjį kokių nors ūkio darbų atlikti: malkų priskaldyti ar daržo palieti, priklausomai nuo metų laiko. Bet kai didysis nusikaltėlis su pergalinga šypsena veide išdidžiai pražygiuodavo pro tvankioje klasėje prie vadovėlių priskretusių bendramokslių, sunkiai besusrangančių siauruose mediniuose suoluose, eiles, dažnam iš pavydo net lūpa atvipdavo. Nei fizikos zubrinti, nei algebros uždavinių spręsti, nei prie lentos atsakinėjančiam bendraklasių pašaipas kęsti. Va tai gyvenimas: malkų paskaldei ir laisvas! Kas gali būti geriau? Nepadėjo tos darbo bausmės kaimo vaikams. Namuose pripratę prie sunkaus fizinio darbo, jie lengvai susidorodavo su skirtomis užduotimis, kirvis jų rankose šokinėjo kur kas mikliau nei parkeris ar pieštukas. Ir kam jiems tos fizikos ar geometrijos prireiks, jie irgi nė nenumanė, tad ir nelabai stengėsi į galvą įsidėti. Va kad taip traktorių leistų pavairuoti, čia jau kitas reikalas, – svajojo drąsesnieji ir laukė akimirkos, kai, baigę aštuonmetę, galės rinktis profesiją, kuri padės tikrą pinigą pelnyti, o jei turi pinigų, tai esi pats sau karalius. Tą žinojo net patys žiopliausi.

Brendimas yra brendimas. Jo nesustabdysi ir nepraleisi, kad ir kaip norėtum. Ypač tai pajutom septintoje klasėje mes, mergaitės. Berniukai, anksčiau į mus nekreipę dėmesio ir vis prie aštuntokų kabineto įtartinais seilėmis varvinę, dabar visą dėmesį nukreipė į mus. Tai ranka per nugarą lyg netyčia perbraukia tikrindami, ar jau su liemenuku, o po to gudriai krizena. Tai, žiūrėk, kokią apvalesnę mergaitę kampan įstūmę kone medicininę apžiūrą surengia, kol visa iškaitusi ir ištaršytais plaukais „auka“ iš grabinėtojų rankų išsprūsta. Ir vis kokią drovesnę, su didesne krūtine, nemokančią nei atsikirsti, nei garsiai spiegti nusitverdavo. Aršiųjų nelietė, prisibijojo. Daugeliai mergaičių padėjo garsus spiegame, bemat užliejantis abu mokyklos aukštus. Tada „aukos“ ilgai neišlaikys, gali dar kokia budinti mokytoja iš mokytojų kambario nosį iškišti, trumpam nutraukusį malonų pasisėdėjimą prie kavutės ir kaimo naujienų aptarimą. Spiegiančias greit paleisdavo. Pavojingos kaip raudona ar oranžinė spalva pasidabinę gyvis. O mergaitėms visus tuos pasikeitimus reikėjo ištverti, išgyventi. Neretai jos slėpė savo apvalėjančias formas po plačiais treningais, vengė dėvėti plonesnius rūbus ar net dailiau rengtis. Bet kur tu nuo taiklios berniokų akies pasislėpsi? Gelbėjo tik tvirtas charakteris ir greita reakcija: trenkti atgal taip, kad daugiau rankų artyn kišti nebenorėtų. Man šitoj vietoj sekėsi, o Danutei ne. Per minkštas, per švelnus buvo jos būdas.

Ir dabar, klausydamosi Danutės pasakojimo apie sudėtingus šeimos santykius – vaikai neklausė, prastai mokosi, pamokas praleidinėja, o vyrai visos tos problemos nė motais. Tu pasigimdei, tu ir tvarkykis. O juk du berniukai! Ir dabar, išgirdę apie eilinę nesėkmę, tik pasityčios. Užuojautos nė nesitikėk.

Užjaučiamai palingavau galvą, kažką apie tvirtybę pridėjau ir greit pasiteisinusi, jog dukra jau turėtų grįžti po egzamino, nuskubėjau į laukiamąjį. Dukros dar nebuvo, tad įsitaisiau kamputyje atsilaisvinusioje kėdėje ir susimąsčiau. Ne jau Danutės gyvenimas susiklostė taip pat kaip ir tėvų, ne jau gyvenime taip viskas cikliška kartojasi! Ne, ji to tikrai nenusipelnė!

Prisiminiau, kad ji visada rinkdavosi vietą klasės gale, kad būtų mažiau pastebima. Aš sėdėjau priekyje su savo drauge Birute. Abi pirmūnės, klasėje konkuravome viena su kita dėl geriausios vardo ir nieko nebijojo. Dėl gero mokymosi mus palaikė dauguma mokytojų. Mes mielai dalyvavome įvairiuose konkursuose, viktorinose ir viską, ko prireikdavo, greit išmokdavome. Tai tokių geruoju neįveiksi. Jei ir užvanodavo kuris vadovėliu per galvą, tai greit gaudavo atsakomąjį smūgį. Gynyba buvo arši ir patikima. Jei ką, ir palaikymo komandą nesunkiai susiburdavom. Nepadėsi – nuo ko nusirašysi?! Danutės mokyklinis gyvenimas buvo daug sudėtingesnis.

Vieną pirmadienį, balzganai žiemos saulei netikėtai prasprūdus pro drumzliną klasės langą, mes vogčiomis dairėmės vieni į kitus, kurį gi šiandien pakvies atsakinėti naujoji geografijos mokytoja. Miestietiška apsirengusi, pasidažiusi, ji atrodė tokia svetima paprastoje kaimo mokyklos aplinkoje, todėl nenuspėjama. Naujoji geografė tik trumpam atvyko pavaduoti senosios, mokinių nepažinojo, tad būsimą auką rinkosi pagal dieną.

– Petrauskai, prie lentos. Parodyk, kur yra Pirėnų kalnai.

– Tai kad, mokytoja, man karvė vakar koją numynė, nepaeinu, – begėdiškai melavo pakviestasis, nutaisęs nekaltą veido išraišką. – Aš jums asmeniškai rytoj atsiskaitysiu, – ir gudriai šyptelėjo.

Mokytoja, matyt, nenorėdama prasidėti su gudruoliu, apsimetė patikėjusi ir pakvietė kitą.

– Kupryte, prie lentos. Ar mokeisi?

Danutė, nieko neatsakiusi į klausimą, nedrąsiai nuslinko prie žemėlapių ir ilgokai paklaidžiodusi su rodomąja lazdele, pagaliau smigtelėjo visai ne toje vietoje. Klasėje pasigirdo nedarnus juokas. Mokytoja, pakėlusiu nuostabos kupinas akis, išsišovusias iš po smuktelėjusių akinių, kone aiktelėjo.

– Sėskis, višta. Net kalnų surasti nesugeba! Argi taip sunku įsidėmėti, kokia spalva žymimi kalnai! O ir pavadinimą per tiek laiko buvo galima perskaityti! – vis dar tryško pykčiu naujoji mokytoja.

Tik Birutei atsidūrus prie lentos reikalai bemat susitvarkė. Ir mokytoja nurimo, ir bernai nustojo žvengti. Klasėje įsivyravo taika ir ramybė. Tik Danutė sėdėjo žemai nuleidusi galvą ir vaizdavo kruopščiai atliekanti užduotis, nors po pamokos jos sąsiuvinis taip ir liko tuščias. Nesuprato, o nusižiūrėti nebuvo nuo ko. Suole ji sėdėjo viena, nes niekas nesutiko su ja sėdėti.

Tą dieną pamokosėjo kaip iš pypkės! Ir kaip neis? Visi ruošėmės susitikimui su kaimyninės mokyklos, su kuria mūsų mokykla draugavo jau ne vienerius metus, mokiniams. Reikėjo parengti koncertą, susižiūrėti šokėjų aprangą, surepetuoti vaidinimą. Darbų daugybė, todėl tądien mokytojai į pamokas žiūrėjo pro pirštus, leido vaikams pasidaruoti klases su auklėtojais, parengti viską, ko reikia susitikimui. Vaišes pagaminti pažadėjo keletas mamų. Žinojome, tikrai nenuvils. Bus taip gardu, kad pirštus apsilaižyk. Juk iš tikrų kiaušinių, naminio sviesto, kaimiškos grietinės... Ach, ką ten, patys suprantate. Tikra ir gardu. Spurgos jaukiai kvepės vanile, pyragas net baltuos nuo storo cukraus pudros sluoksnio, o vafiliai patys tirps burnoje. Apsirijimas. O saldumynų nemėgstantiems bus paruoštas tikras sumuštinių kalnas. Galės prisikimšti iki viršaus savo bedugnius pilvus.

Ir kai pagaliau pasiruošimo gaudesys aprimo, puolėme stumdyti suolus į vietas, rankioti šiukšles, staiga iš klasės galo nuaidėjo garsus šūksnis:

– Žiūrėkit! Visas suolas kruvinas! Cha, mėnesinės!

Nejučia susižvalgėme. Visi žinojome, kas sėdi tame suole. Ir šiandien sėdėjo, spalvino klasės plakatą su mūsų devizu... Matyt, nieko su savim neturėjo... O gal neišdrįso paprašyti pagalbos. Klasę užliejo nejauki tylą. Net smarkuolis Bronius susiprato nesąmonę leptelėjęs. Bet žodžio atgal nesugrąžinsi. Suakmenėję laukėme, kas bus toliau.

Auklėtoja, nieko netarusi, ramiu žingsniu priėjo prie suolo, apžiūrėjo, o tada paprašė to paties Broniaus atnešti drėgną skudurėlį. Ramiai apvalė suolą ir tik tada santūriai ištarrė:

– Bet kam taip gali atsitikti. Taip jau gamtos surėdyta ir šaipytis čia nėra ko. Dumkit namo ir kad daugiau jokių pašaipų.

Stebėdami nejučia prasidėjusį spektaklį, visai pamiršome apie Danutę, o ši niekieno nepastebėta tyliai išsprūdo pro duris. Įsivaizdavau, kaip kaista jos skruostai, kaip ji pastruokomis lekia gatve, stengdamasi išlikti nepastebėta. Niekas arba beveik niekas tais laikais neaiškino mergaitėms, kas tos mėnesinės ir kaip apsaugoti nuo bėdų tomis dienomis. Pasitaikydavo, kad ir pagimdydavo taip ir nesupratusios, kad yra nėščios, jei tėvai laiku neatkreipdavo dėmesio. Sekso tais mano paauglystės laikais nebuvo, tad ir aiškinti apie brendimą ir su juo susijusius organizmo pokyčius jokio reikalo nebuvo. Patys susivoks arba ne. Geriau per klasės valandėles išaiškinti apie karo židinius ar kosmoso užkariavimo programą. Bent jau visiškai tamsuoliai nebus. Žinos, kuo galime didžiuotis.

Šventė praėjo smagiai kaip ir tikėjome. Svečius gražiai pasitikome išpuoštoje mokykloje, sklandžiai atlikome mums pavestus darbus, suvaidinome, pašokome. Svečiai irgi parodė mums savo programą. Po to uoliai šventėje prie gardumynais nukrauto stalo ar, jau apsunkę nuo apsirijimo, lakstėme mokyklos koridoriais, o mokytojams subarus, po platų mokyklos kiemą. Ir tam šurmulyje nepastebėjome, kad Danutės mokykloje šiandien nebuvo. Ir kaip čia pastebėsi? Visi susirūpinę, kad žodžių neužmirštų, kad nesuklystų, kad viskas laiku ir vietoj, o Danutė... Taigi ji tikrai jokio vaidmens negavo. Tik nuspalvinti. Atsiras kitą dieną, jei bus sveika ir gyva. Ji mažiausiai kam klasėje rūpėjo. Smirdė. Taip ją pravardžiavo berniukai. Ir ne be reikalo. Nuo jos tikrai trenkė karvių mėšlu, o gal

prarūgusiu silosu ar net pienu. Jos mama dirbo fermoje melžėja, tad Danutė kasdien po pamokų skubėjo į fermą padėti mamai pamelžti karves, apvalyti, pašerti. Tiesą sakant, ir mes darėme tą patį. Tie, kurių tėvai dirbo fermoje, po pietų skubėjome ten kartu su mamomis, stengdamiesi palengvinti dirbančiųjų našą. O dirbo sunkiai, be išeiginių. Ryte į darbą keldavosi ketvirtą ryto, o vakare sugrįždavo apie aštuntą. Tiesa, per pietus kiek ilgiau užsibūdavo namuose: paruošdavo pietus, apsitvarkydavo, kiek nusnūsdavo, jei nebūdavo kitų darbų. O plušo be išeiginių, nes nebuvo, kas pavaduoja. Darbas sunkus, jaunimas į miestą išsilakstydavo, tad dirbo tos moterys, kurioms išeiti jau nebuvo kur. Nebuvo išsilavinimo, profesijos, o vaikus auginti reikėjo. Ir ne vieną. Skirtumas buvo tik tas, kad nuo mūsų nesmirdėjo... Į mokyklą tais pačiais rūbais neėjome. Ir padėdavome mes tik po pamokų, o Danutė neretai į fermą skubėjo ir iš ankstauro ryto. Tėvai, aptarinėdami Danutės šeimos situaciją, tik pečiais traukė. Gerai, kad darbšti, kad padeda, bet kad dar visai vaikas, reikia mokytis...

Pirmadienį pamokos vyko kaip įprastai. Nepastebimai pralėkė lietuvių kalba. Nurašėme keletą pratimų, pasikartojome taisykles ir dar namų darbus spėjome padaryti. Sunkiau sekėsi per matematiką. Mokytojas, jau žilstelėjęs ir labai nekalbus seno sukirpimo žmogelis, labai nenoriai praveriantis burną ką nors paaiškinti, ilgai tikrino namų darbus, kuriuos atliko vos keli mokiniai, pats lentoje rašė, sprendė ir liepė persirašyti. Vėliau surašė lentoje uždavinių numerius, kuriuos šiandien turime išspręsti, ir suleido akis į kažkokią piešiniais išmargintą knygą, nė kiek nekreipdamas dėmesio į tai, kaip mums sekasi spręsti. Iš pradžių ėmėmės darbo, vėliau matydami, kad esam palikti savo pačių valiai, palengva įsisiautėjome. Tomas iš kasų Audronei išpešė platų raudoną kaspiną, užsirišo sau ant ausies ir visas laimingas merkė akį visoms, kurios, pajutusios šurmulį, atsigręždavo atgal. Šypsojosi visais savo turimais dantimis, o galiausiai ir kojas iš suolo iškišo taip, kad ir manęs, sėdinčios pirmam suole, vos neužkliudė. Automatiškai įspyriau ir vėl nuleidau akis į sąsiuvinį, baimindamasi mokytojo reakcijos. Ir pačiu laiku. Išgirdęs bruzdesį, mokytojas pakėlė akis nuo knygos ir įsistebeilijo į Tomą. Šis vos spėjo kaspiną paslėpti. Supratęs, kas čia ardo tvarką, trumpai paliepė:

– Tomai Užkuraiti, pasiimk kuprinę ir keliauk į galinį suolą.

Tomo veidą akimirksniu iškreipė kvaila grimasa. Net šoktelėjęs iš vietos, atgailaujančiu balsu užprotestavo:

– Tamsta mokytojau, atsiprašau, aš daugiau taip nebedarysiu. Duodu žodį.

– Tavo žodis kaip kaliošas. Daryk, kaip pasakyta, – nutraukė priešgyniautoją mokytojas.

– Ar galiu pas Kęstutį? Aš jam padėsiu spręsti, – derėjosi toliau nelaimėlis, niekaip nenorėdamas palikti strategiškai patogios vietos. Ir nuo ko nusirašyti yra, ir dailios mergaitės aplink.

– Aš nesiruošiu tuščiai aušinti burnos, – nekantriai tarstelėjo mokytojas, padėdamas tašką šiame ginče.

– O dieve, kaip čia smirda! Ir už ką man tokia bausmė! – griausmingu balsu rypavo persėdęs į galinį suolą pas Danutę. Ilgai muistėsi, dviem pirštais užsispaudęs nosį ir visaip kitaip vaizdavo nuskriaustąjį, kol nuskambėjęs skambutis išvadavo iš kančių, tikrų ar išgalvotų. Bet tai jau niekam nerūpėjo. Pertrauka.

Tąkart matematikas viską atraportavo auklėtojai, neapsikentė. Ši per pertrauką atlingavo į mūsų klasę ant aukštų kulniukų, visus nužvelgė įdėmiu žvilgsniu taip, kad nejučia nunarinome akis.

– Hmm, tai matematikos jums nereikia? – lyg klausė, lyg tikrinosi. Tylėjome kaip marinuoti agurkiukai trilitriniam. Žinojome, kuo gali atsirūgti pernelyg didelis atviravimas.

– Tai kad mes, tamsta auklėtoja, sprendėm, tik kad tie uždaviniai labai sunkūs, ne mūsų galvoms, – neiškentė klasės diplomatas Martynas.

– Na, kaip žinot. Dar kartą išgirsiu apie jūsų netikusias galvas, sėdėsit po pamokų. Tada ir pasimatys, ko tos galvos vertos. O tu, Danute, po pamokų užėik į mano kabinetą.

Visų akys įsmigo į nelaimėlę. Ji ramiai kiūtojo savo suole nuleidusi galvą ir kažką piešė sąsiuvinyje. Šiurkštūs plaukai styrojo pasišiaušę, seniai neplauti. Tik blyškus veidas ir rankos švietė baltai tamsių rūbų fone. Kodėl būtent ji? Kodėl ne Tomas? Bet kur čia tuos mokytojus suprasi! Auklėtojai uždarius duris, vėl šurmulys nuvilnijo per klasę.

Apie ką tąkart kalbėjosi auklėtoja su Danute, taip ir nesužinojome. Iš Danutės niekaip nepavyko iškvosti. Bet pokyčiai buvo akivaizdūs. Jau pirmadienį Danutės plaukai net blizgėjo nuo švarumo, matyt,

buvo ištrinkti su tikru šampūnu. Rūbai taip pat išskalbti, švarūs, išlyginti. Visai kita Danutė! Ir kaip čia galėjo nutikti? Netrukus iš kaimo atkeliavo naujienų srautas. Auklėtoja pasikalbėjo ne tik su Danute, bet ir jos namuose apsilankė, patikrino, kokios sąlygos sudarytos mokymuisi, pasikalbėjo su tėvais. Pikti liežuviai plakė, kad ir labai nubarusi, sugėdinusi, kad šitaip vaiką apleidę. Net utėlių mergaitės galvoje šiomet kelis kartus rasta! O juk mergaitė daili, ramaus būdo. Tėvams padedanti. Tiesa, dar kaimynės plepėjo, kad tos pagalbos daugiau prireikia todėl, kad abu tėvai karčiąją pamėgo. Tėvas traktorininku dirba, tai dažnai ir darbe su kitais vyrais stiklėlį pakilnoja, o mama namuose. Kad pykčių nebūtų. O tada jau rytais ir sveikatos nėra, o karves melžti reikia. Namuose nešvaru, apleista, indai neplauti. Jei ne Danutė, visai purvais apeitų. O juk dar ir jaunėlis yra, ketvirtokas. Ir ką jie sau galvoja?

Nuvijusi į šalį nemalonus prisiminimus, vėl žvalgiausi grįžtančios dukros. Pagaliau pasirodė. Švytinčiu veidu, laiminga. Išskubėjome namo gera naujiena pasidalinti su saviškiais.

Tąkart į kaimą sugrąžino mokyklos jubiliejus. Šventėme 90-metį. Sukvietė visus buvusius mokytojus ir mokinius. Į kaimą nuvykau su visa savo šeima, dviem dukrom ir vyru. Išskubėjome anksčiau, nes norėjosi aplankyti ten gyvenančius tolimus giminaičius. Bet namų toje gatvėje, kur buvo jų namas, prisirado daugiau, ir teko pasiklausti kelio. Užsukau į arčiausiai stovėjusią trobą, kritusią į akis gausiai sužydusiu darželiu, dailiai pakirpta gyvatvore ir lauko akmenėliais išgrįstu takeliu, vedančiu prie durų. Pasibeldžiau, bet niekas neatsiliepė. Nedrąsiai pravėriau duris. Saulės šviesoje suspindo raštuotas linoleumas, švytintis švara. Baltos koridoriaus sienos buvo papuoštos akvarele tapytais švelnių atspalvių paveikslais. Vos įžengusi į virtuvę, vos neaiktelėjau. Taip jauku ir paprasta čia buvo. Baldai paprasti, mediniai, spintelės nedidelės, dailios. Ant palangės didžiažiedžių pelargonijų vaznai. Vaizdas kaip iš paveikslėlio. Bet dar labiau nustebau, tarpduryje pasirodžius Danutei. Jau žilstelėjusi, bet vis dar liekna ir jaunatviška, švytinčiomis akimis, maloniai besišypsanti. Įsišnekėjome. Tėvukams vienas po kito palikus šį pasaulį, ji visam sugrįžo į kaimą. Juk gaila perduoti gimtuosius namus. Broliui nereikia, savus pasistatė. Su vyru išsiskyrusi. Kai ji tik dažniau pradėjo važinėti į kaimą, tarp jų tarsi juoda katė prabėgo. Susirado kitą ir visai to neslėpė. Vaikai užaugo, mokslus, kad ir nedidelius, baigė, dirba ir gyvena savarankiškai. O ji į gimtinę sugrįžusi, nes ir darbo fabrike neliko, tai iš ko ten, mieste, gyvensi. O čia ir daržas, ir karvė. Dar gėles auginanti ir taip sau pinigėlio prasimananti.

Žiūrėjau į laime švytintį Danutės veidą ir negalėjau patikėti. Vis dėlto likimas yra. Jis apdovanoja kantriuosius ir darbščiuosius. Taip norėjosi apsikabinti ir išbučiuoti mokyklos laikų bičiulę, bet tik padėkojau už parodytą kelią ir nuėjau link saviškių su palengvėjusia širdimi. Susiklostė.